

۱۴۰۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۴۰۱

دانشگاه پیام نور مشهد

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته کتابداری و اطلاع رسانی

دانشکده هنر و رسانه

گروه علوم کتابداری و اطلاع رسانی

عنوان پایان نامه:

مطالعه پیوندها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی کشور

استاد راهنما:

دکتر هادی شریف مقدم

استاد مشاور:

دکتر علی اکبر پور احمد

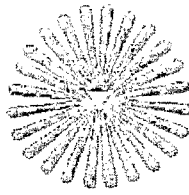
۱۳۸۹/۶/۲

نگارش:

کوثر رجائیان

خرداد ۱۳۸۹

۱۴۰۶۲۱

دانشگاه پیام نور
خراسان رضوی

بسمه تعالی

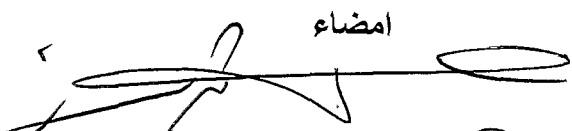

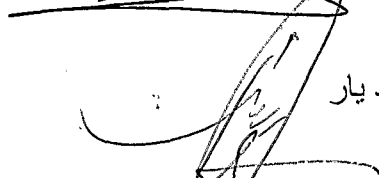

تصویب نامه پایان نامه

پایان نامه تحت عنوان: "مطالعه پیوندها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی کشور" که توسط خانم کوثر رجائیان تهیه و به هیئت داوران ارائه گردیده است مورد تائید می باشد.

تاریخ دفاع: ۸۹/۲/۲۳

نمره ۱۹ (نوزده) درجه ارزشیابی: عالی

اعضای هیئت داوران: دکتر هادی شریف مقدم، دکتر علی اکبر پور احمد، دکتر محمد جواد عرفانی، دکتر ایرج رداد

امضاء	مرتبه علمی	نام و نام خانوادگی	هیئت داوران
	دانشیار	دکتر هادی شریف مقدم	استاد راهنما:
	استاد یار	دکتر علی اکبر پور احمد	استاد مشاور:
	استاد یار	دکتر ایرج رداد	استاد داور:
	استاد یار	دکتر محمد جواد عرفانی	نماینده گروه آموزشی:

تقدیم با عشق، به مادر مهربان و صبورم

به پدر دلسوز و بزرگووارم

و به همسر عزیز و حمایت گرم

چکیده

کتابخانه های دانشگاهی، با توجه به اهمیت پیوندها در دسترس پذیر کردن اطلاعات، از انواع پیوندهای فرامتنی برای کمک به کاربران استفاده می کنند. ولی مشخص نیست چه نوع پیوندهایی برای وب سایت کتابخانه های دانشگاهی مناسب است. همچنین مشخص نیست در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران چه میزان و از چه نوع پیوندهایی استفاده شده است. پژوهش حاضر از طریق شیوه وب سنجی و با روش پیمایشی، به بررسی پیوندها در ۱۰ وب سایت کتابخانه های دانشگاهی مراکز استان ایران که به صورت تصادفی انتخاب شده اند، پرداخته است. داده ها به روش مشاهده و از طریق سیاهه های ارزیابی محقق ساخته، در شش مقوله شامل منابع اطلاعاتی، سازمانها، راهنماها، پیوند به کتابداران، پیوند به خدمات کتابخانه و پیوند به امکانات کتابخانه تحت وب، گردآوری شد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار Spss و Excel انجام شده است. یافته ها نشان می دهد که تعداد اندک پیوند ها به منابع مرجع مثل دایره المعارف ها، واژه نامه ها، دستنامه ها، با وجود کثرت منابع رایگان در اینترنت، در اکثر وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران دیده می شود. در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران پیوند به فهرست همگانی کتابخانه نیز دیده می شود، همچنین در تعداد اندکی پیوند به فهرست کتابخانه های دیگر نیز دیده می شود. اما در هیچ کدام از پیوندها، غنی سازی محتوا، صورت نگرفته است. بیشترین پیوند در بخش منابع اطلاعاتی مربوط به پایگاه های اطلاعاتی است، که از میان کتابخانه های دانشگاهی مورد بررسی، در وب سایت کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، بیشترین پیوند به پایگاه های تمام متن، چکیده /نمایه ایجاد شده است. تعداد کل پیوند به راهنماها و سازمان ها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران بسیار اندک است، که از این میان وب سایت کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی بیشترین تعداد پیوند را به انواع پیوندها برقرار کرده است. به نظر می رسد مدیران وب سایت کتابخانه های دانشگاهی، پیوند به کتابداران کتابخانه را، به عنوان روشی برای استفاده بهتر و بیشتر از امکانات و خدمات کتابخانه، ارائه اطلاعات و پاسخگویی به کاربران نمی دانند. علاوه بر این، پیوند به کتابداران با عنوان "از کتابدار بپرس" (که در تمام متون علمی به آن اشاره شده است) فقط در وب سایت کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی، دانشگاه صنعتی اصفهان و دانشگاه تبریز وجود دارد. در بخش پیوند به خدمات کتابخانه، در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی کشور پیوندی برای ارائه خدمات شخصی سازی، اشاعه گزینشی اطلاعات و امانت بین کتابخانه ای در نظر گرفته نشده

است و به طور مشهود بیشترین پیوند به بخش خدمات مرجع الکترونیکی ، برقرار شده است. علاوه بر این پیوندهایی مثل راهنما ، نقشه سایت و ابزارهای تحقیق در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران دیده نمی شود . همچنین، در بیشتر وب سایت ها از پیوندهای برون سایتی استفاده شده است. در مورد زبان پیوندها ، تمام پیوندهای برون سایتی به منابع انگلیسی زبان مرتبط شده اند. نتیجه کلی پژوهش حاضر در مورد پیوندها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران نشان می دهد که این وب سایت ها از الگوی مشخصی برای ایجاد پیوند استفاده نمی کنند و در زمینه ایجاد پیوند ضعیف عمل کرده اند. در پایان پیشنهادهایی برای بهبود پیوندها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران و برای انجام پژوهش های بیشتر ارائه شده است.

فهرست مندرجات

صفحه	فصل اول: معرفی پژوهش
۱	۱-۱ مقدمه
۴	۲-۱ بیان مسأله
۵	۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش
۶	۴-۱ سؤال‌های پژوهش
۷	۵-۱ اهداف پژوهش
۸	۶-۱ روش پژوهش
۸	۷-۳ روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۹	۸-۳ جامعه آماری و تعداد نمونه
۹	۹-۳ روش نمونه‌گیری
۹	۱۰-۳ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۹	۱۱-۳ محدودیت‌ها و مشکلات پژوهش
۱۰	۱۲-۳ تعاریف عملیاتی

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱۴	۱-۲ وب سایت کتابخانه‌های دانشگاهی
۱۵	۱-۱-۲ فرآیند طراحی وب سایت کتابخانه
۱۶	۲-۱-۲ الگویی برای ساختار و محتوای وب سایت
۱۷	۳-۱-۲ خدمات کتابخانه‌ای با عنوان سایبری

- ۱۹-۲-۱-۳) سایبرزی به کجا می رود؟..... ۱۹
- ۱۹-۲-۱-۴) وب شناسی..... ۱۹
- ۲۰-۱-۵) پیوندشناسی..... ۲۰
- ۲۱-۱-۵-۱) نقش، اهمیت و کاربرد پیوندها..... ۲۱
- ۲۱-۲-۵-۱) تحلیل پیوندها..... ۲۱
- ۲۲-۱-۵-۳) انواع پیوندها..... ۲۲
- ۲۴-۱-۵-۴) معیارهای کیفیت پیوندها..... ۲۴
- ۲-۲) مروری بر نوشتار و پیشینه پژوهش
- ۲۵-۲-۱) پیشینه پژوهش در ایران..... ۲۵
- ۲-۲-۲) پیشینه پژوهش در خارج از ایران..... ۳۳

فصل سوم: تجزیه و تحلیل یافته‌ها

۱-۳) بخش اول

۵۰-۱-۱-۳) اطلاعاتی درباره دانشگاه‌های مورد بررسی..... ۵۰

۲-۳) بخش دوم

۵۷-۱-۲-۳) تجزیه و تحلیل یافته‌ها..... ۵۷

فصل چهارم: نتیجه‌گیری

۸۳-۱-۴) بحث و نتیجه‌گیری..... ۸۳

۸۹-۲-۴) ارائه پیشنهاد..... ۸۹

I پیوست الف: سیاهه واریسی..... I

فهرست جداول

صفحه

- جدول ۱. توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پیوند به منابع اطلاعاتی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران..... ۵۸
- جدول ۲. توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پیوند به راهنماها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران..... ۶۵
- جدول ۳. توزیع فراوانی و فراوانی نسبی سازمانها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران..... ۶۹
- جدول ۴. توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پیوند به کتابداران در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران..... ۷۲
- جدول ۵. توزیع فراوانی و فراوانی نسبی پیوند به خدمات کتابخانه در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران..... ۷۴
- جدول ۶. توزیع فراوانی و فراوانی نسبی به پیوند به امکانات کتابخانه در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران..... ۷۸
- جدول ۷. توزیع فراوانی پیوندهای درون سایتی و برون سایتی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران..... ۸۰
- جدول ۸. توزیع فراوانی پیوندها از نظر تنوع زبانی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران..... ۸۱

فهرست نمودارها

صفحه

- نمودار ۱. نمودار فراوانی پیوند به منابع اطلاعاتی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران ۵۹
- نمودار ۲. نمودار فراوانی پیوند به راهنماها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران ۶۶
- نمودار ۳. نمودار فراوانی پیوند به سازمانها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران ۷۰
- نمودار ۴. نمودار فراوانی پیوند به کتابداران در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران ۷۲
- نمودار ۵. نمودار فراوانی پیوند به خدمات کتابخانه در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
۷۵
- نمودار ۶. نمودار فراوانی پیوند به امکانات کتابخانه تحت وب در وب سایت کتابخانه های
دانشگاهی ایران..... ۷۸

فصل اول: معرفی پژوهش

- ۱-۱ مقدمه
- ۲-۱ بیان مساله
- ۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش
- ۴-۱ سوالهای پژوهش
- ۵-۱ اهداف پژوهش
- ۶-۱ تعاریف عملیاتی
- ۷-۱ روش و ابزار گردآوری اطلاعات
- ۸-۱ جامعه آماری و تعداد نمونه
- ۹-۱ روش نمونه گیری
- ۱۰-۱ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
- ۱۱-۱ محدودیت ها و مشکلات پژوهش
- ۱۲-۱ تعاریف عملیاتی

تفاوت موجود بین محیط نشر الکترونیکی و نشر سنتی، تأثیرات شگرفی بر جامعه اطلاعاتی گذاشته و افق‌های جدیدی را بر روی کتابداران گشوده است. اینترنت یکی از فناوری‌هایی است که استفاده از آن به عنوان یکی از مهم‌ترین رسانه‌ها می‌تواند مزایای بسیاری برای اشاعه اطلاعات به همراه داشته باشد. در حال حاضر وب که بخشی از اینترنت است اصلی‌ترین ابزار برای دسترسی به اطلاعات به شمار می‌رود. آنچه شبکه وب را از سایر بخش‌های اینترنت متمایز می‌سازد و باعث رشد روزافزون آن می‌شود سهولت اتصال، راحتی جست و جو و محیط فرامنتی و چند رسانه‌ای آن برای ارسال و دریافت اطلاعات است.

اینترنت مؤلفه مهمی در کتابخانه‌ها محسوب می‌شود و بر خدمات بسیاری از فهرست‌نویسی گرفته تا مرجع، خدمت به خوانندگان، فراهم‌آوری مواد و برقراری ارتباط با ناشران و کارگزاران اثرات زیادی داشته است. در حال حاضر صدها کتابخانه در جهان، فهرست پیوسته خود را از طریق شبکه جهانی وب در دسترس عموم قرار داده‌اند و بسیاری دیگر در حال برنامه‌ریزی و طراحی وب سایت برای خود هستند.

امروزه بسیاری از کتابخانه‌های دانشگاهی، وب سایت‌های خود را به گونه‌ای طراحی کرده‌اند که به عنوان راهی برای استفاده از منابع اطلاعات چون فهرست‌های پیوسته، پایگاه‌های اطلاعات کتابشناختی و متن کامل و نیز سایر سایت‌های اینترنت برای دانشجویان دانشکده‌ها و دیگران باشد. با توجه به ویژگی‌های منحصر بفرد وب جهان گستر و اهمیت آن در بازرگانی، تجارت اطلاعات و به ویژه ارتباطات پژوهشی^۱، وب سایت آشکارترین دستاورد در میان پژوهشگران است و صفحه خانگی نقطه شروعی برای کشف منابع موجود برای آنها می‌باشد. (عصاره، ۱۳۸۵)

وب سایت‌های کتابخانه‌ای، به عنوان توسعه دهنده خدمات کتابخانه سنتی بر روی اینترنت هستند. کتابخانه‌ها می‌توانند کمبودهای وب سایت کتابخانه‌ای را از طریق، تجزیه و تحلیل موقعیت آن کشف کنند و در نتیجه یک جریان مهیج برای بهبود بخشیدن کمبودهای اطلاعاتی، سرعت بازیابی اطلاعات و زمان پاسخگویی خدمات و همچنین پوشش اطلاعات تجاری بر روی اینترنت و بنابراین جذب مشتری بیشتر استفاده کنند، به این ترتیب یک جریان بازخورد شکل گرفته که باعث توسعه خدمات کتابخانه‌ای می‌شود. (شن، ۲۰۰۶)^۲

وب سایت کتابخانه‌ها در ابتدا به عنوان محلی برای معرفی کتابخانه و مجموعه آن مورد استفاده قرار می‌گرفت ولی با گسترش قابلیت‌های اینترنت و دسترس پذیری اطلاعات بیشتر از طریق

¹ communication Scholarly

² shen

آن، وب سایت کتابخانه های دانشگاهی نیز از حالت معرفی صرف کتابخانه خارج شده و به عنوان دروازه اطلاعاتی برای دستیابی به اطلاعات موجود در سایت های مختلف، منابع اطلاعاتی الکترونیکی و مانند آن مورد استفاده قرار گرفته است. (فتاحی، ۱۳۸۴)

نوع و سطح خدمات سایت های وب کتابخانه ها متفاوت اما اهداف نهایی آنها یکسان است. این هدف شامل مواردی چون تعمیم خدمات موجود یا سنتی، ارائه خدمات الکترونیکی جدید که قبلاً در کتابخانه عرضه نشده است، جمع آوری و اشتراک اطلاعات جدید، توزیع خدمات به جامعه کاربران و گسترش و افزایش کاربران کتابخانه است. به نظر می رسد که طراحی و ساختار سایت های وب در کتابخانه های دانشگاهی ایران بیشتر از سلیقه طراحان آنها پیروی می کند تا استفاده از معیارهایی که برای یک کتابخانه دانشگاهی ضروری است.

در طراحی وب سایت کتابخانه های دانشگاهی توجه به رسالت سازمان مادر (دانشگاه) و نقش پشتیبانی از رسالت های سازمان مربوطه امری اجتناب ناپذیر و بدیهی است. کتابخانه ها پشتیبانی خود را از رسالت های سازمان مادر از طریق فراهم آوری اطلاعات، سازمان دهی اطلاعات، اشاعه (دسترسی به) اطلاعات و سایر خدمات انجام می دهند. این پشتیبانی ها در گذشته فقط از طریق ارائه خدمات کتابخانه در زمان و مکان خاص، و با استفاده از منابع محدود موجود در کتابخانه و مشروط بر حضور فیزیکی استفاده کننده انجام می شد. اگر چه نقش پشتیبانی کننده کتابخانه ها از رسالت سازمان های مادر ثابت است، اما فن آوری اطلاعات، حجم اطلاعات، انواع اطلاعات، تعداد کاربران، انتظارات و نیازهای اطلاعاتی کاربران بی وقفه و به طور فزاینده ای در حال دگرگونی و افزایش است. بنابراین پاسخگویی به این دگرگونی ها، مستلزم استفاده از محیط و ابزار جدیدتر و توانمندتری چون اینترنت و وب جهان گستر است.

صفحات وب کتابخانه ها از نظر تنوع و طراحی های انجام شده مشابه نیستند. ولی لازم است که کتابخانه های دانشگاهی از چهارچوب های خاص متناسب با گروه های مخاطب در طراحی سایت های وب خود پیروی کنند تا به عنوان یک نظام اطلاعاتی پویا پاسخگوی نیازهای اطلاعاتی آنها باشند. (ورع، ۱۳۸۴) در این رابطه، کتابداران از روشهای مختلف استفاده می کنند، از جمله این روشها، ایجاد پیوند در صفحات وب سایت هاست.

پیوندها به طور معمول به صورت واژه ها یا عبارتهای متمایز^۳ و مشخص نسبت به متن و یا در قالب نماد تصویری^۴ روی صفحه نمایشگر ظاهر می شود. با انتخاب عبارت متمایز یا نماد تصویری، کاربر بلافاصله به بخش دیگری از مدرک یا به مدارک کاملاً جدیدی که با مدرک در دسترس ارتباط

³ Highlighted text

⁴ Icon

مفهومی دارد، هدایت می شود. (دلیلی، ۱۳۸۳) محیطی را که پیوندها برای دسترسی به اطلاعات ایجاد می کند، فرامتن نامیده می شود. به عبارت دیگر، در محیط وب، پیوندها ابزاری هستند که متن را به فرامتن تبدیل می کنند. فرامتن در واقع متنی است که به صورت غیر خطی و براساس درخواست و نیاز کاربر دسترس پذیر می شود. (شیری، ۱۳۷۸) اهمیت استفاده از پیوندهای فرامتن در شبکه وب را در برقراری ارتباط میان منبع در دسترس و منابع دیگر که در وب سایتهای دیگر وجود دارد، می دانند.

گاه پیوندها، امکان دسترسی به دامنه وسیعی از منابع را، که ممکن است از اطلاعات خود وب سایت هم بیشتر باشد، فراهم می کنند. پیوندهای هر وب سایت، بویژه وب سایتهای کتابخانه های دانشگاهی، بستر مناسبی را برای شناسایی انواع اطلاعاتی مناسب با هدفی خاص یا در زمینه ای خاص به وجود می آورند. (دلقندی، ۱۳۸۴)

کتابداران امروزه به عنوان فراهم کننده، تولید کننده، دربان و میانجی اطلاعات هستند. آنها امروزه در دوران دیجیتالی، بعضی از نقش هایی که برای ناشرین در در دنیای چاپ (برای مثال در مورد مسئولیت های سازمانی) مورد نیاز است را قبول کرده اند. امروزه کتابخانه به عنوان یک ورودی برای دستیابی به مجموعه های دیجیتالی دورتر می باشد، پس حیاتی است که بر روی کتابخانه ها و آرشیوها به طور مناسب سرمایه گذاری شود و به استفاده از تکنولوژی اطلاعات به عنوان جایگزین برای منابع فیزیکی و کارکنان پرداخته شود. (وارویک، ۲۰۰۸)^۵

شناخت انواع پیوندهای موجود در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی کشور موضوعی است که کمتر به آن پرداخته شده است، بدین منظور در این پژوهش تلاش شده است تا الگویی در حد توان، برای انواع پیوندهای مورد نیاز در وب سایت کتابخانه دانشگاهی فراهم شود.

⁵ Warwick

اینترنت به عنوان یک شبکه ارتباطی و شاهراه اطلاعاتی در سطح جهان، امکانات گسترده‌ای را برای انواع کتابخانه‌ها بویژه کتابخانه‌های دانشگاهی فراهم آورده است تا آنها بتوانند کارکردهای گوناگون خود را در پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی مراجعان خود به شکلی بهتر، سریعتر و مؤثرتر انجام دهند از جمله امکاناتی که کتابخانه‌های دانشگاهی برای این هدف فراهم آورده‌اند، وب سایت آنهاست. وب سایت کتابخانه‌ها در ابتدا به عنوان محلی برای معرفی کتابخانه و مجموعه آن مورد استفاده قرار می‌گرفت ولی با گسترش قابلیت‌های اینترنت و دسترس پذیری اطلاعات بیشتر از طریق آن، وب سایت کتابخانه، نیز از حالت معرفی صرف کتابخانه خارج شده و به عنوان دروازه اطلاعاتی برای دستیابی به اطلاعات موجود در سایت‌های مختلف و منابع اطلاعاتی الکترونیکی و ... مطرح گردیده است.

کتابداران از انواع روشها برای دسترس پذیر کردن اطلاعات موجود در اینترنت استفاده می‌کنند، از جمله این روشها، طراحی و ایجاد پیوندها می‌باشد. پیوندها، منابع اطلاعاتی ارزشمندی در وب می‌باشد و هدف از ایجاد آنها ارائه اطلاعات متناسب با نیاز کاربر است. گاه پیوندها امکان دسترسی به دامنه وسیعی از منابع را، که ممکن است از اطلاعات خود وب سایت هم بیشتر باشد فراهم می‌کنند. پیوندهای وب سایت کتابخانه دانشگاهی بستر مناسبی را برای شناسایی انواع منابع اطلاعاتی مناسب با هدف خاص یا در زمینه‌ای خاص و منابع مرتبط را باهم بوجود می‌آورد، پیوندها می‌توانند یکی از راه‌هایی در نظر گرفته شوند که مشکل دسترسی به اطلاعات مناسب در میان انبوه اطلاعات موجود در اینترنت را، تا حدودی حل کنند. در حال حاضر وب سایت کتابخانه‌های دانشگاهی، از الگویی خاص برای تهیه پیوندهای فرامتنی، استفاده نمی‌کنند. کتابخانه‌های دانشگاهی باید از طریق وب سایت در صدد ارائه خدمات به صورت الکترونیکی، هدایتگری مراجعین به سوی اطلاعات مورد نیاز و ارائه و نمایش هرچه بهتر و بیشتر خدمات کتابخانه به مراجعین باشند، این عوامل همگی در گرو استفاده از پیوندهای فرامتنی در نقاط مناسب در وب سایت می‌باشد.

نگاهی به پژوهش‌هایی که تا کنون صورت گرفته نشان می‌دهد که هم‌اکنون در اکثر وب سایت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی ایران استفاده از پیوندهای فرامتنی ناقص و ناکافی است. همچنین در اغلب وب سایتها پیوندهای کور وجود دارند که نیاز به تجدیدنظر را الزامی می‌کنند، بنا براین، با توجه به اهمیت

پیوندها در دسترس پذیر کردن اطلاعات مرتبط و مورد نیاز کاربران مشخص نیست که وب سایت های کتابخانه های دانشگاهی ، تا چه میزان پیوند ها را در صفحه های خود ایجاد و از چه نوع پیوند هایی بیشتر استفاده کرده اند و بهتر است به چه نوع پیوندهایی بیشتر اهمیت دهند.

۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش:

این پژوهش به بررسی پیوندهای فرامتنی در وب سایت کتابخانه های دانشگاه های دولتی ایران می-پردازد و با وجود تغییرات افزونی که در صفحات وب و از جمله آنها وب سایت کتابخانه های دانشگاهی صورت می گیرد، نیاز به تجدیدنظر مداوم بر روی آنها برای استفاده از الگویی مناسب و کارآمد در استفاده از پیوندهای فرامتنی اجتناب ناپذیر می شود.

دسترسی آسان به اطلاعات از نظر صرفه جویی در وقت و هزینه بسیار با اهمیت است و چون وب سایت کتابخانه های دانشگاهی می توانند دروازه دسترسی به اطلاعات معتبر و مناسب باشند ، دسترسی به منابع الکترونیکی از طریق آنها می تواند انجام گیرد. پیوندها از جمله عناصری در وب سایت های کتابخانه های دانشگاهی هستند که می توانند اطلاعات مورد نیاز و مناسب را برای کاربر دسترس پذیر کنند. بنا براین با انجام این پژوهش که به بررسی انواع پیوند ها در طراحی وب سایت کتابخانه های دانشگاهی می پردازد، می توان نمونه مناسبی برای انواع پیوندها شناسایی و در نهایت به کتابداران معرفی کرد.

به طور کلی یافته ها در مورد وضعیت پیوند ها در وب سایت های کتابخانه های دانشگاهی ایران، نشان می دهد که با وجود اینکه به طور تقریب یک دهه از طراحی این وب سایتها در ایران می گذرد ، به نظر می-رسد بسیاری از کسانی که در طراحی آنها سهیم هستند هنوز به ارزش پیوندها در دسترسی به اطلاعات پی نبرده اند . ضروری است که شناخت کتابداران کتابخانه های دانشگاهی ایران نسبت به ارزش اطلاعات الکترونیکی رایگان و دسترس پذیر کردن آن افزایش یابد تا آنها بتوانند اطلاعات مناسب و مورد نیاز را شناسایی و در اختیار کاربران خود قرار دهند .

با توجه به اهمیت پیوندها در دسترس پذیر کردن اطلاعات مرتبط و مورد نیاز ، از کتابخانه های دانشگاهی این انتظار می رود که به صورت استاندارد از این پیوندها برای ارائه اطلاعات معتبر استفاده کنند . در پژوهش حاضر، راهکارهایی برای تهیه و استاندارد سازی پیوندها در طراحی وب سایت کتابخانه های دانشگاهی معتبر ارائه خواهد شد. همچنین از این تحقیق می توان در امر تهیه پیوندهای

فرامتنی در طراحی وب سایت کتابخانه ای بهره جست، علاوه بر این در تجدیدنظر بر روی پیوندهای موجود در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی از آن استفاده کرد.

۱-۴ سوالات پژوهش:

در این بخش سوالات پژوهش که هدف نهایی پژوهش پاسخ گویی به آنهاست ارائه شده است.

- ۱- چه میزان پیوند به انواع منابع اطلاعاتی (پایگاه های تمام متن، پایگاه های چکیده و نمایه، ...) در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران وجود دارد؟
- ۲- چه میزان پیوند به انواع راهنماها (راهنمای اطلاعاتی، موتورهای کاوش، ...) در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران وجود دارد؟
- ۳- چه میزان پیوند به انواع سازمان ها در وب سایت کتابخانه دانشگاهی وجود دارد؟
- ۴- چه میزان پیوند به کتابداران کتابخانه دانشگاهی در وب سایت کتابخانه وجود دارد؟
- ۵- چه میزان پیوند به خدمات کتابخانه در وب سایت کتابخانه دانشگاهی وجود دارد؟
- ۶- چه میزان پیوند به امکانات کتابخانه دانشگاهی در وب سایت کتابخانه دانشگاهی وجود دارد؟
- ۷- چه میزان پیوند به پیوند به منابع اطلاعاتی درون سایتی و برون سایتی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران وجود دارد؟
- ۸- چه میزان پیوند به منابع اطلاعاتی به زبان انگلیسی و زبان فارسی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران وجود دارد؟
- ۹- آیا الگویی برای ایجاد انواع پیوندها در کتابخانه های دانشگاهی وجود دارد؟

در پژوهش حاضر، داده ها به روش مشاهده و از طریق سیاهه های ارزیابی محقق ساخته (که در پیوست الف ذکر شده است)، جمع آوری شده اند. بر این اساس، ۱۰ سیاهه واریسی براساس ۶ دسته از انواع پیوندها تهیه شد. این شش دسته شامل منابع اطلاعاتی، راهنماها، سازمانها، کتابداران کتابخانه، خدمات کتابخانه و امکانات کتابخانه هستند. هر کدام از این دسته ها خود شامل تقسیم بندی های جزئی تر می باشند. همچنین، از نظر، زبان پیوندها (پیوند به منابع انگلیسی و فارسی) و نیز محدوده دسترسی نیز مورد بررسی

قرار گرفت. داده های گردآوری شده در این بررسی، به شکل آمار توصیفی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۱-۵ اهداف پژوهش:

با توجه به اهمیت پیوندها در دسترس پذیر کردن اطلاعات، مشخص نیست که در وب سایت های کتابخانه های دانشگاهی ایران، تا چه میزان و از چه نوع پیوندهایی استفاده شده است. همچنین، مشخص نیست که این پیوندها، با چه نوع منابعی ارتباط برقرار کرده اند. در این راستا، اهداف پژوهش حاضر، در ذیل ارائه می شود:

- شناسایی میزان پیوند به انواع منابع اطلاعاتی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
- شناسایی میزان پیوند به انواع راهنماها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
- شناسایی میزان پیوند به انواع سازمان ها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
- شناسایی میزان پیوند به کتابداران در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
- شناسایی میزان پیوند به انواع خدمات کتابخانه در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
- شناسایی میزان پیوند به انواع امکانات کتابخانه در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
- شناسایی میزان پیوند به منابع اطلاعاتی دون سایتی و برون سایتی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
- شناسایی میزان پیوند به منابع اطلاعاتی به زبان انگلیسی و زبان فارسی در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران
- شناسایی وجود یا عدم وجود ضابطه برای ایجاد انواع پیوندها در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی ایران

۱-۶ نوع و روش پژوهش:

این پژوهش از طریق شیوه وب سنجی با روش پیمایشی انجام شده است. وب سنجی مطالعه جنبه های کمی و ترکیب و استفاده از منابع اطلاعاتی، ساختارها و فناوری ها در وب با استفاده از شیوه های کتابسنجی و اطلاع سنجی است (Bjorneborn, 2004). تعریف ارائه شده که بر جنبه ترکیب و نیز استفاده از وب تاکید دارد، پژوهش در وب را در چهار حوزه در بر می گیرد. این چهار حوزه شامل: ۱- تحلیل محتوای صفحات وب ۲- تحلیل ساختار پیوندهای وب ۳- تحلیل استفاده از وب (شامل بایگانی- های ثبت جستجوهای کاربر و مرور رفتار) ۴- اصطلاح شناسی وب (شامل عملکرد موتورهای کاوش)

با توجه به رشد مطالعه پیوندها در اینترنت، می توان بررسی های انجام شده در این حوزه را از دو دیدگاه بررسی کرد: تحلیل شبکه پیوندها، تحلیل پیوندها (وب سنجی). نقطه شروع وب سنجی را می توان استفاده از تحلیل استنادی در بافت وب دانست. به دلیل اینکه تحلیل استنادی ارتباطات علمی را دنبال می کند، بعضی پژوهشگران نیز از شمارش پیوند برای اندازه گیری ارتباطات پیوسته بین صفحات استفاده کردند. تحلیل شبکه پیوندها، پیوندهای بین وب سایت ها را به عنوان گره های اجتماعی و ارتباطی در نظر می گیرند، در حالیکه وب سنجی بیشتر بر روی پیوندها در محیط دانشگاهی متمرکز شده است.

۱-۷ روش و ابزار گردآوری اطلاعات:

در این پژوهش در گام نخست، با مراجعه به متون داخلی و خارجی، شاخص های طراحی پیوند در وب سایت کتابخانه های دانشگاهی تعیین می شود.

در گام بعدی، دانشگاه های دولتی ایران که جامعه این پژوهش را تشکیل می دهند، از لحاظ دارا بودن این شاخص ها طبقه بندی می شوند.

در گام آخر، یافته های بدست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد و نتایج این پژوهش ارائه می شود

۸-۱ جامعه آماری و تعداد نمونه :

بخش اول این تحقیق از طریق بررسی متون علمی معتبر بدست آمده و بخش دوم این پژوهش از طریق مشاهده ۱۰ وب سایت کتابخانه دانشگاه دولتی در ایران صورت گرفته است. (۱۰ دانشگاه دولتی این تحقیق ، با استفاده از شیوه تصادفی از میان دانشگاه های دولتی مراکز استان انتخاب شده است) دانشگاه های انتخاب شده شامل دانشگاه تبریز ، تربیت مدرس ، تهران ، خواجه نصیرالدین طوسی ، شهید بهشتی ، شیراز ، صنعتی اصفهان ، صنعتی شریف ، فردوسی مشهد و مازندران می باشند.

۹-۱ روش نمونه گیری:

برای انتخاب ۱۰ دانشگاه دولتی از میان دانشگاه های دولتی مراکز استان ، از نمونه گیری تصادفی استفاده شده است .

۱۰-۱ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات :

با توجه به وجود بخش نظری در این پژوهش و مطالعه متون علمی در زمینه طراحی وب سایت کتابخانه دانشگاهی ، اطلاعات موجود در این بخش با استفاده از روش تحلیلی و مقایسه بین متون علمی معتبر و نتیجه گیری صورت گرفته ، بدست آمده است . در بخش اصلی این تحقیق برای پاسخ گوی به سوالات ، بکارگیری آمار توصیفی ضرورت دارد ، در نهایت تجزیه و تحلیل های انجام شده ، با استفاده از نرم افزار Spss , Exele به صورت جدول و نمودار ارائه شده است.

۱۱-۱ محدودیت ها و مشکلات پژوهش:

هرچند بسیاری از کتابخانه های دانشگاهی ایران دارای وب سایت می باشند اما اکثر آنها شامل صفحات ساده (HTML) هستند که نیازها و توقعات کاربران را برآورده نمی کند. نگاهی گذرا به وب سایت های